

04 (28) | КВІТЕНЬ 2015

ВІСНИК

СВІТОВОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
УКРАЇНСЬКИХ ЛЕМКІВСЬКИХ
ОБ'ЄДНАНЬ

Пам'ятаємо - перемагаємо!

ЗМІСТ

Наші справи

68 років від початку операції «Вісла».....	4
Як жили українці Закерзоння до операції «Вісла» - рідкісні фотографії.....	5
Трагедія Талергофа.....	7
Нова платформа співпраці.....	10

Наші люди

Зміни у керівництві Об'єднання лемків у Польщі.....	11
Нова форма діяльності ОЛ – відкрита.....	12
Е.Гойсак: Лемківщина - ціле, а не пів.....	13
Пожертва Лемківської фундації і Об'єднання українців «Закерзоння».....	16
Презентація книги о.-др.Б.Праха в Торонто.....	17
Зустріч о.-др.Б.Праха з членами Об'єднання Лемків Канади.....	18
Майстер-клас лемківської писанки у Йонкерс .	19
Зустріч членів Організації Оборони Лемківщини з Віталієм Кличком.....	20

Культура

Павло Лопата – весняний ювіляр.....	21
Книжкова новинка «З Україною в серці».....	22
Вічна пам'ять для Романа Мельника.....	22

Події. Історії. Життя

Одна картина.....	23
Карпатський рей загону УПА «Лемківщина»....	25

Оголошення та анонси.....	30
---------------------------	----

Головний редактор:

Софія Федина

Редакційний колектив:

Тарас Радь

Віталій Левченко

Дизайн: Віктор Дудяк

Вісник СФУЛО. ©. Офіційне
видання Світової Федерації
Українських

Лемківських Об'єднань.

Виходить раз на місяць.

Основна мета часопису – динамічно
висвітлювати діяльність усіх
суб'єктів СФУЛО.

Номери вісника можна скачати зі
сайту СФУЛО:
www.sfulo.com/biblioteka

Адреса редакції:
visnyk.sfulo@gmail.com. Можна
надсилати свої матеріали. Рішення
про публікацію прийматиме
редакційна рада.

Світова Федерація Українських
Лемківських Об'єднань (СФУЛО) -
неурядова міжнародна громадська
організація, яка об'єднує українські
лемківські спільноти України,
Польщі, Словаччини, Сербії,
Хорватії, Канади та США. Основна
мета діяльності - забезпечення та
захист законних соціальних,
економічних, творчих, етнічних,
національно-культурних та інших
інтересів лемків; розвиток та
популяризація лемківської
культурної спадщини і духовності на
засадах законності, демократії,
добровільності та самоврядування.

Офіційна сторінка в інтернеті

www.sfulo.com.

Вступне слово...

Цей номер Вісника виходить напередодні відзначення 70-ї річниці завершення Другої світової війни – трагедії, яка забрала мільйони людських життів, яка мільйонам поламала долі, яка надовго вкарбувала у нас в голові страх перед війною.

Сьогодні символом вшанування і пам'яті стала квітка маку – квітки, що здавна в Україні вважався символом пролитої крові і вічного сну. І основним посилом цієї річниці є гасло : Пам'ятаємо – перемагаємо! Гасло правильне... Але як знати, про що пам'ятати? Як пам'ятати? Хто вирішує, яка пам'ять є правильною? Чи має право хтось забороняти нам пам'ятати?....Або чи маємо ми право забувати, викорінюючи болісне минуле з нашої свідомості? Чи можна відкладати пам'ять в сторону, якщо вимагають обставини?

Маленький приклад – коли на зустрічах говорю про 70-ту річницю Депортації, розповідаю про примусове виселення українців з етнічних земель у Польщі, багато-хто зауважує, що зараз не час говорити, що нам потрібно дружити з поляками і не зачіпати таких питань, бо зараз у нас спільний ворог, і сваритися чи конфліктувати з Польщею не можна... Так, як політолог-міжнародник, я з одного боку розумію, що таке зовнішньополітичні пріоритети, але для нас українців завжди чомусь не час, то не варто, то не вигідно, то не можна.... А в результаті 70-років опісля трагедії більшість українців навіть не підозрює про цей злочин...Натомість поляки добре пам'ятають свою історію, зокрема саме польське трактування історії... То чи ми маємо право відкладати правду і справедливість на тоді, коли буде можна? А чи може на ша перемога буде тоді, коли ми пам'ятатимемо про своє минуле і будемо на його прикладах вчитися? Зокрема вчитися не відступати, не шукати союзників, а братися до роботи самим, і намагатися вирішити свої внутрішні проблеми власними зусиллями?

Тому для мене особисто нині гасло «Пам'ятаємо-перемагаємо» означає дуже багато! Тут ідеться не лише про Другу світову. Тут йдеться про те, ким ми є, як ми житимемо, і як виховаємо нові покоління. Але найважливіше – це пам'ятати задля того, щоб жити далі, а не лишень зациклюватися на минулому, яке нас поневолює...

**З повагою,
Головний редактор, голова СФУЛО
Софія Федина**

НАШІ СПРАВИ

68 РОКІВ ВІД ПОЧАТКУ ОПЕРАЦІЇ “ВІСЛА”

28 квітня 1947 року о 4.00 годині ранку шість польських дивізій (близько 17 тис. військових) та відділи Корпусу Громадської Безпеки (назва органів польської служби безпеки) оточили території, на яких після депортацій 1944-1946 років досі проживало близько 200 тисяч українців. У цей же час відділи НКВС УРСР і чехословацької армії заблокували східні і південні кордони Польщі від Бреста до Нового Сончу.

Таким чином розпочалася висилена операція під кодовою назвою “Вісла”, що стала “остаточним вирішенням українського питання в Польщі”. Неофіційно польські комуністи давали зрозуміти своїм землякам, що операція — відплата українцям за вбивства поляків в роки Другої світової війни. Операція проводилась під безпосереднім керівництвом міністра оборони Польщі маршала Михала Роля-Жимерські та генерала Стефана Моссора.

В результаті операції “Вісла” на так звані “зе́ме одзискане”, новоприєднані до Польщі понімецькі землі на заході та півночі, було депортовано близько 150 тис. українців. Усі ті українці, яким у різний спосіб вдалося уникнути примусового виселення до радянської України у 1944-1946 роках або повернулися на рідну землю. Таким чином на споконвічних українських землях так званого Закерзоння не залишилось автохтонного українського населення, а найбільша українська спільнота у Польщі сьогодні проживає у прикордонній з Німеччиною територією та на узбережжі Балтійського моря.

3 серпня 1990 року Сенат Польщі своєю ухвалою засудив операцію “Вісла”. Вдруге до цієї проблеми польські політики повернулися через 22 роки — 6 грудня 2012 року. Депутат Сейму Мирон Сич (єдиний обранець українського походження у польському парламенті) виступив з ініціативою, аби операцію “Вісла” тепер засудив Сейм, як більш представницький орган польського суспільства. Текст підготовленої ним заяви був досить близький до Сенатської ухвали 1990 року. Проте ця спроба не знайшла розуміння серед польських депутатів і спровокувала нову хвилю взаємних українсько-польських звинувачень. А тому операція “Вісла” ще чекає свого часу, щоб отримати справедливую історичну оцінку і я переконаний, що час коли це відбудеться не за горами.

Автор: Тарас Радь

Як жили українці ЗАКЕРЗОННЯ ДО ОПЕРАЦІЇ "ВІСЛА" - РІДКІСНІ ФОТОГРАФІЇ

Фото: Facebook.com/Marian Rajtar

Сьогодні вашій увазі пропонуємо дізнатися, як жили українці так званого Закерзоння напередодні II світової війни завдяки раритетним фотографіям.

Закерзоння — науково-публіцистична назва українських етнічних територій, розташованих на захід від так званої лінії Керзона, які входили до складу Польщі.

До цих земель належать, з півдня на північ—Лемківщина, Надсяння, Сокальщина, Равщина, Холмщина і Підляшшя. Загальна площа Закерзоння становить понад 20 тис. км², на якій проживало до виселення понад 850 000 українців.

Протягом жовтня 1944 — серпня 1946, за даними польських джерел, до України (тоді — УРСР у складі СРСР) було виселено 482 тис. осіб, та бл. 160 тис. в результаті операції "Вісла". На центрально-північному Підляшші залишилося ще близько 200 тис. українців не зачеплених переселенням, бо тут була розмита їх національна свідомість, або ж їх зараховували до білорусів, як і в пізніші часи.

Аматорський Гурток "Просвіти" – Amatorski Zespół "Proświty"

Джерело: http://gazeta.ua/articles/history/_ak-zhili-ukrayinci-zakerzonnya-do-operaciyi-visla-ridkisni-fotografiyi/619522

ТРАГЕДІЯ ТАЛЕРГОФА

У червні 1914 р. сербські змовники зробили в Сараєві смертельний замах на австрійського наступника трону ерцгерцога Франца-Фердинанда. Австрійські війська 28 липня 1914 р. заатакували Сербію. Росія була союзником Сербії на той час, тому оголосила мобілізацію. Це викликало своєрідну «ланцюгову реакцію», оскільки Німеччина встала на сторону Австро-Угорщини, а Росію підтримували Франція та Англія. Відбувся вибух великого збройного конфлікту, який потім назвали I Світовою війною. Австро-Угорщина 6 серпня 1914 р. оголосила війну царській Росії.

**Загальний вигляд табору в Талергофі,
1917 р. Фото з**

myblogjoker777.blogspot.com

Після замаху в Сараєві австрійські та угорські поліційні служби розпочали масові арешти в середовищах, підозрюваних у підтримці Росії. З погляду монархії Габсбургів, це були слушні дії. Війни з Росією не уникнути. Тимчасом

царська держава викликала велику симпатію серед частини мешканців цісарсько-королівської монархії. Москвофільські настрої були розповсюджені серед українського, сербського, словацького і чеського населення. До виникнення таких настроїв, у великій мірі, спричинилася цільова політика Росії, яка старалася розповсюджувати серед слов'янського населення в монархії Габсбургів ідею панславізму. Лунали заклики до визволення «слов'янських братів» з-під німецького та угорського панування і возз'єднання всіх слов'ян під берлом російських царів. Пропаганда часто потрапляла на вразливий ґрунт. Задовго до вибуху війни австрійська контррозвідка зробила списки людей, підозрюваних у підтримці Росії. Ці списки систематично поновлювалися, хоч і не

завжди вони були придатні. Головні москвофільські діячі, попереджені російською розвідкою, вчасно втекли з Австро-Угорської монархії. Емігрували й керівники галицьких москвофілів, а також знаний з проросійських симпатій чеський лідер Томаш Масарик. Частині москвофілів удалося сховатись. Тимчасом австрійські поліційні служби, бажаючи показати свою результативність, затримували якнайбільшу кількість підозрюваних. У Галичині, Чехії, Словаччині, Боснії та Герцеговині почалося справжнє «полювання» на москвофілів. Атмосферу, що панувала в монархії Габсбургів у перші місяці після замаху в Сараєві, показав у сатиричній перспективі чеський письменник Ярослав Гашек у своєму романі «Пригоди бравого вояка Швейка». Підставою для арешту найчастіше були доноси шпигунів. Австро-угорські поліційні служби диспонували великою кількістю таємних інформаторів. Ті, у свою чергу, нерідко проявляли багато винахідливості в пошуках учасників антидержавних змов. Я. Гашек описав певного власника празького пивного бару, який був арештований після доносу «стукача» (*donosiciela* – ред.), оскільки він допустив до того, що мухи «засрали» портрет цісаря, який висів у його барі. Щоправда, нещасний власник зняв портрет зі стіни, коли побачив, у якому плачевному стані він був, проте тим самим ще більше погіршив свою ситуацію.

Хресна дорога учасників Талергофського з'їзду у 1934 р., на якому, зокрема, прийнято рішення про побудову пам'ятника у Львові. Фото з wikipedia.org

Атмосфера, що панувала в Австро-Угорській монархії в 1914–1918 роках, не відрізнялася, зрештою, від настроїв, які панували в інших державах, котрі брали участь у I Світовій війні. Всюди була шпигоманія і боязнь ворожих змовників. Функціонували також табори для інтернованих. Інколи доходило до жорстоких самосудів над людьми, звинуваченими в браку патріотизму. У Росії мали місце погроми німецької меншини і євреїв, яким приписували пронимецькі симпатії. У Канаді масово інтернували емігрантів з Австро-Угорщини. Жертвами цих дій

найчастіше ставали українці з Галичини, серед яких було багато лемків. Місця інтернування для підозрюваних про підтримку Росії визначено в монархії Габсбургів ще перед вибухом I Світової війни. Спочатку їх відправляли у військові в'язниці, проте останні не були спроможні прийняти таку велику кількість людей, що до них напливала. Поспішно створювалися провізоричні табори для інтернованих. Було це скупчення дерев'яних бараків, оточених колючим дротом. Таких таборів на території Австро-Угорщини було багато.

Умови, які панували в таборах для інтернованих, були дуже важкі. В'язні часто були голодні, а відношення до них зі сторони наглядачів – дуже жорстоке. Особливо погана слава йшла про табір у Талергофі коло Грацу в австрійській Сирії. В'язні на собі відчували сувору австрійську зиму і характерну садистичну поведінку наглядачів.

Через цей табір пройшло приблизно 20 тис. людей, серед них 2 тис. були лемками, з яких 168 осіб там померло.

Австрійська влада інтернувала в період I Світової війни приблизно 5 тис. лемків. Вони перебували в різних місцях інтернування, однак у лемківській свідомості залишилася перш за все трагедія Талергофа, оскільки в цьому таборі перебувало багато духовних і представників інтелігенції, які були дуже популярні серед лемківського середовища. Пам'ять мучеників Талергофа культивують тепер усі лемківські організації, незважаючи на їх політичні погляди. Трагедія цього табору інтернування відноситься не тільки до лемків, але й до в'язнів усіх національностей, що були кинуті за колючий дріт Талергофа. Зрештою, це була тільки частина трагедії всіх інтернованих під час I Світової війни не лише в Австро-Угорській монархії, а й у всіх державах, які брали участь у воєнних діях.

**Пам'ятник жертвам Талергофа на
Личаківському кладовищі у Львові.** фото з:
wikipedia.org

У міжвоєнний період лемківські москвофільські середовища в Речі Посполитій інколи інструментально використовували пам'ять про Талергоф, стараючись покласти на українських національних діячів відповідальність за трагедію інтернованих у цьому таборі. Українським діячам закидали співпрацю з австрійською контррозвідкою, складання списків людей, підозрюваних у підтримці Росії. Підставою цих звинувачень були домисли. Ніколи не представлено жодних вірогідних доказів для підтвердження цих звинувачень. Не дали таких доказів й історики в

пізнішому періоді. Не знайдено проскрипційних списків, які нібито мали зробити українські діячі. Не знайдено теж інструкцій керівників національного руху в Галичині, які б наказували такі списки спорядити. Не заважає це, однак, деяким сучасним польським публіцистам безкритично повторювати антиукраїнські звинувачення, які москвофільські середовища створили у міжвоєнний період.

Найбільш демагогічні закиди не можуть змінити історичних фактів. Табір для інтернованих у Талергофі створила австрійська влада. Дозорцями ув'язнених були солдати цісарсько-королівської армії. Про інтернування в табір вирішувала цісарсько-королівська військова контррозвідка.

I Світова війна залишила глибокий поділ у лемківській громаді. Значна частина лемків на той час сприяла царській Росії. Натомість українські національні діячі своїм союзником вважали Австро-Угорщину і Пруссію. Такі поділи не належали, однак, до винятків у Центрально-Східній Європі в той час. Поділені в контексті політичної орієнтації були теж чехи і словаки. Велика частина польського суспільства, яку об'єднав Роман Дмовський, стала на сторону Росії. Проте Юзеф Пілсудський і

згромаджені навколо нього польські патріоти підтримали Австро-Угорщину. Поділи, що існували в польському суспільстві з часів I Світової війни, однак, давно затерлися.

Богдан Гальчак ■ ЛЕМКІВСКА СТОРІНКА ■ №49, 2014-12-07

Джерело: <http://www.nasze-slowo.pl/tragedia-malerzofa/>

НОВА ПЛАТФОРМА СПІВПРАЦІ

Представники лемків у Спільній комісії уряду і національних та етнічних меншин започаткували нову форму співпраці для всіх лемківських організацій. Автори ідеї проведення періодичних зустрічей лемківських об'єднань і товариств мають надію, що це стане платформою, яка згуртує лемківське середовище.

Мирослава Копистянська та Стефан Дудра, які репрезентують лемків у комісії, вийшли з пропозицією до всього лемківського середовища проводити періодичні зустрічі для всіх лемківських організацій.

– Ми хочемо, щоб усі лемківські організації були глибше ознайомлені з тим, що відбувається на засіданнях комісії. Під час таких зустрічей будемо, зокрема, обговорювати і намагатись спільно вирішувати проблеми, про які ми дізнаємося на засіданнях комісії. Така форма співпраці дозволить нам усім краще працювати і разом обирати напрямок діяльності, – заявляє професор Зеленогірського університету С. Дудра.

Представник лемків у комісії має надію, що ці зустрічі стануть постійним елементом праці лемківського середовища.

– Часом Спільна комісія уряду і національних та етнічних меншин просить нас, щоб ми делегували якогось лемківського представника до праці в підкомісії. Ми з панею М. Копистянською не хочемо самі все вирішувати. Це повинно відбуватися в узгодженні з нашими організаціями. Через таку форму комунікації, якою, маю надію, стануть наші зустрічі, усі питання будуть вирішуватися швидше, а передусім це буде наше спільне становище, – вважає С. Дудра. Черговий козир, який впливає з такої форми співпраці, це можливість зустрітись разом усім представникам лемківських організацій. Позитивно до справи відноситься, зокрема, Еміль Гойсак, голова Об'єднання лемків. – Це у якійсь мірі реалізація мого задуму, який мав полягати на створенні чогось на зразок лемківського парламенту. Я саме колись розмовляв про таке з панею М. Копистянською. І як бачу, це потрохи реалізується. Сподіваюся, що така форма праці буде успішною для всіх, – говорить голова Об'єднання лемків, який бачить нову якість у самій праці лемківських представників у комісії.

Повний зміст статті: 3 червня 2015

■ ЛЕМКІВСКА СТОРІНКА ■ №18, 2015-05-03

Джерело: <http://www.nasze-slowo.pl/нова-платформа-співпраці/>

НАШІ ЛЮДИ

ЗМІНИ У КЕРІВНИЦТВІ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ У ПОЛЬЩІ

Працьом на суспільно-культурній ниві займаються представники різних поколінь. Натуральном річом є, же молодше покоління вносить нові ідеї до праці наших суспільно-культурних товариств. Од довшого часу в головних органах ОЛ значний процент становлять молоді діячі, котрі мають змогу реалізуватися в нових функціях.

В зв'язку з тим, же голова

Об'єднання лемків Штефан Гладик склав свої повноваження голови організації за своїм бажанням, Головна управа Об'єднання лемків на засіданню, котре одбилося 6 грудня 2014 р. в Горлицях, вибрала нового голову організації – дотеперішнього секретаря Еміля Гойсак. Затверджено заступників голови: Василя Шлянту, Штефана Клапика і Адама Вев'юрку. Функції секретаря організації буде виконувати Наталія Гладик. Попередній голова Штефан Гладик лишається в складі Президії Головної управи, в складі Президії лишаються тіж скарбник Штефан Лукачин і Григорій Трохановський. В таким складі Президія буде працювати до наступного з'їзду, котрий одбудеться за рік на початку 2016 р. Члени Головної управи сердечно подякували Штефанови Гладикови за 15-літнє плідне головування в Об'єднанню лемків і висловили надію на дальшу активну діяльність пана Штефана в організації, всперання молодшого покоління порадам і багатим досвідчином. Новий голова представив свою концепцію праці Об'єднання лемків, присутні члени Управи визначили пріоритети діяльності ОЛ, зокрема підкреслили вагу праці з дітьми і молодим поколінням в пунктах навчання і наших ансамблях, необхідність використання сучасних способів комунікації в діяльності, што чинит організацію барже отвореном для молодих люди, черговим заданьом Головна управа видит активізацію гуртків організації. Перед новим колективом нові виклики, тож жичиме новообраному голові ОЛ наснаги і успіхів на ниві суспільної діяльності!

Голова – Еміль Гойсак

Заступники голови: Василь Шлянта, Стефан Клапик, Адам Вев'юрка

Секретар: Наталія Гладтк

Скарбник: Стефан Лукачин

Члени Президції: Гжегож Трохановський, Стефан Гладик

НОВА ФОРМА ДІЯЛЬНОСТИ ОЛ – ВІДКРИТА

В Лігницькому ліцею ім. Б.-І. Антонича 28 березня одбулося І виїздне засідання Головної управи Об'єднання лемків (ГУ ОЛ).

На вступі засідання голова ОЛ Еміль Гойсак привитав зібраних, пояснюючи вагу засідання і місце, в яким оно ся одбиват. Причину, чому власно в тим місци, пояснив так: «Тому, што ми напередодні ганебной річниці, а на Лігницку землю трафила найвекша кількість вигнаних Акціом „Вісла” з рідной землі лемків». Голова ОЛ Е. Гойсак і члени ГУ ОЛ сердечно привитали паню директор Анну Гаврильчак-Маланьчак, дякуючи ей за поміч в приготуваню першого виїзного засідання.

Наступні голова представив програму засідання і піддав ей під голосування зібраним. Програму затверджено через акламацію (прийняття чи відхилення зборами тієї чи іншої пропозиції без підрахунку голосів, на основі реакції учасників — ред.).

В програмі било: представліня й омовленя фінансового і мериторичного справозданя за 2014 рік і його затверджиня ГУ ОЛ; справозданя з виконання проектів за 2014 р.; стан приготуваня до XXXIII «Лемківской ватри» в Ждини; спітканя з меншинами національними Лігницькой землі; спітканя з головами гуртків на Лігниччині; пропозиції і омовленя пляну ІХ Зїзду ОЛ; справи ріжні. Голова ОЛ попросив паню Ксеню Довган про представліня звіту фінансового за 2014 рік. Зібрани по запізнаню ся і дискусий над білянсом, рахунками прибутків і втрат та омовленю справозданя фінансового і мериторичного, одноголосно прийняли справозданя, уділяючи управі ОЛ абсолютії. Довга дискусия перешла над проектами на 2015 рік та їх фінансуваньом. Звернено увагу, што організація «Руска Бурса» в Горлицях, яка має приблизно 20 членів, дістає майже два раз більше гроши на діяльніст, ніж ОЛ, яке гуртує майже 1200 членів! Та не лем ОЛ є ту відокремлене, – звернув увагу Е. Гойсак. Менше дофінансуваня дістають, наприклад, Музей лемківской культури в Зиндранові, «Лемко-товер», хоц веце роблят... Наочно видно штучне підтриманя державом «вибраних». Не рахуючи того, як тота організація ся розчислят. Голосно било на форах інтернетових в минулим році. ОЛ за 20 гроши мусіло звернути цілу дотацію за програму. «Кичері» обіцяли, та не дали, а «Руска Бурса» в Горлицях може розчислят ся штири роки до заду, даючи звіт «дістали-зме 1 000 000 зл. і видали-зме 1 000 000».

Повний зміст статті: 26 травня 2015

Олександр Маслей ■ ЛЕМКІВСКА СТОРІНКА ■ №17, 2015-04-26

Джерело: <http://www.nasze-slowo.pl/нова-форма-діяльності-ол-відкрита/>

ЛЕМКІВЩИНА – ЦІЛЕ, А НЕ ПІВ

Бесіда з Емільом Гойсаком, новим головою Об'єднання лемків

Наперед будемо бесідувати о ідеях чи фінансах?

Я молодий голова, обрали м'я по тім, як склав свої повноважіння мій попередник, Штефан Гладик. Він перестав бити головою 6 грудня, а з'їзд в нас буде на початку 2016 р., то дозволю, же не буду виберав в так короткий час медже Сциалом ідей і Гарибдом фінансів. На гнеска маме дост роботи з розрахунком старих проєктів і писанням нових. Они забрали мій час в остатні два тижні. Треба задбати наперед о фінанси, жеби Об'єднання лемків могло щасливі зачати роботу в наступнім році.

Яка на гнешній ден фінансова ситуація ОЛ?

Я іщи не працював над білянсом за 2014 р. Буду го рихтував на наступне засідання Головної управи, яке буде в березни 2015 р. Ваше звідання односиться до праці мого попередника. Я можу повісти: він працював так, жеби тоти гроши в ОЛ били. Николи не зачинали-зме нового рока з нуля, не брали зме кредиту чи позички, жеби рихтувати наступну «Лемківску ватру». Не провадиме діяльности «од проєкту до проєкту», бо треба мати гроши на оплати за утримання трьох об'єктів: об'єкт Лемківской ватри в Ждини, Центр культури імени Богдана-Ігоря Антонича і наше бюро на улиці Ягелли в Горлицях.

Яки головни джерела фінансування ОЛ?

Найбільше є дофінансування з Міністерства адміністрації і цифризації – кожного рока то дофінансування 5–6 проєктів. Міністерство дотує найбільшу лемківску культурну подію в цілім світі: Свято лемківской культури «Лемківску ватру» в Ждини. До Ватри свої гроши додають тіж Міністерство культури і національної спадщини, і Малопольский маршалківский уряд. Далі маме: видаваний штирі раз в році часопис «Ватра», мистецку імпрезу «Лемківський Єрусалим» і культурни «Спітканя з Лемківщином» в Горлицях, традиційни «Лемківски кермеші», но і бухгалтерія, утримання наших об'єктів. У поточнім році ОЛ подало новий проєкт – тим разом на підтримку дитячо-молодіжного ансамблю «Лемківський перстеник» при школі в Гладішові. На жаль, попри надію на хоц 5 тисяч злотих, за котри вшили би зме дітям строї, не отримали-зме дофінансування.

А кадрови справи?

ОЛ николи не мало штатних працівників і потреби платити їм за роботу. Організація за ціле своє існування працювала на громадских засадах. Практичні ся того не змінят, хоц юж маме негромадску працівницю – Наталію Гладик. Она є новим секретарьом організації і працює штоден. Не било іншого виходу: обслуга діяльности ОЛ вимагат на гнеска мати як мінімум єдного штатного працівника. В

гнешній добі жаден громадський працівник не подолат писаню проєктів, їх виконанню і розрахуванню, приймуванню учасників культурних акцій і гості.

Повів єс, же ти «молодий голова». Я знам, же Штефан Гладик вроджений 1948 р. Твій прихід означат зміну поколінь в цілім ОЛ, чи лем в самій управі?

Тота справа добрі ся дає в нас одчути. На остатнім засіданню управи ОЛ била бесіда о тім, чи молоде покоління буде здатне співпрацювати зо старшим поколінням на громадских засадах. Наши попередники лем громадско працювали, але то бив напавду інший час, інши стандарти і вимагання штодо праці, менше контакту з державом і десятками інших організацій, товариств, осіб. Тяжко оферувати дакому роботу і нич не пропонувати йому за ей виконання. Коли дахто хоче працювати на вольонтерских засадах, то зме тому ради, але вольонтер є лем час од часу...

ОЛ має такий вольонтаріят?

Не нарікаме на вольонтерів, ангажуєме нашу лемківську молодь до помочи при «Лемківській ватрі», при часописі «Ватра», при «Лемківских кермешах», пропонуєме ей дост унікальну різноманітну активність. Треба лем повісти, же молоді люде-вольонтери – то люде іщи іншого покоління, аніж тоти «молоди» і «старши» в ОЛ, што били і сут діячами. Молоді люде, таке биват, не чули слова «вечірки», гімназиста не зна, як ся висилат лист поштою, тепер од того є електроніка. Ми ся тішимо тим, же сут молоді люде, што допоможут принести кресла, попрятати, пририхтувати мікрофони, сортувати дари для біженців в Україну. Цілом свідомі не даєме нагороди за помагання при Ватрі – бо втратиме їх патріотизм, бо наша молодіж готова бити патріотами Лемківщини. Зрештом, вольонтери – то для нас форма перевірки того, чи в наших родинах іщи є український дух. Каждого рока маме не менше як 20 вольонтерів при Ватрі.

Ти колиси бив секретарьом, тепер головою ОЛ. Працюєш як суспільник, вольонтер?..

Я мам свою професію: вчитель, працюю в школах. Я тіж присяжний перекладач. Єднак на засіданню президії ОЛ перед тим, як обирали мене на голову, повідав-єм членам президії, же не вдаст мі ся працювати лем на громадских засадах. Якби я чи інший голова мав так працювати, то би значило єдно: ОЛ не встоїт ся як в міру ефективна організація. А ту фурт треба ся школити, познавати нови технології, присвячати бюрократії десятки годин свого приватного часу. Што інчого присвячати свій час своєму народови даде в терені, а што інчого ціли тижні звітам і табелькам при компютери. На засіданню управи я радив о двох типах комунікації. Перший є тот, коли ся сходиме, бесідуєме, позераме си в очі, довіряме собі – то дотеперішній рівень комунікації, назвйиме го традиційним. Така діяльність є можлива і необхідна, але лем за таким типом роботи теперішня організація ся юж не встоїт. Другий тип комунікації – то рівень скорой комунікації – існування і динамічне функціонування в мас-медіах, Інтернеті, на «фейсі», широке використання гнешніх технологій. Тимчасом ОЛ, треба повісти, співпрацює з Варшавом, Краковом, Зеленом Гором, Львовом, Торонтом... Без того

другого типу комунікування в праці не зможемо встоятися в часі, випередит нас конкуренція. Не можемо організаційні лишити ся за іншими, бо станемо ся неатракційни.

Тим вимаганьом часу відповідат структура ОЛ?

Наша організація має гуртки, але їх активність є барз ріжна. Легко ей пізнати по тім, де сут забави, маланки, кермеші, де організуют ся люде на приїзд на Ватру чи кермеші. Найактивнішши гуртки сут в Вільхівці на Лемківщині і в Лігници на Західних землях. Інши ся влучають до праці спорадичні, але зато кольпортують «Ватру». І завдяки ним 1300 штук нашого видання каждый квартал розходиться серед лемків в Горах і на Заході. Кермеш є лем раз до рока. «Маланка» не частіше. Вільхівецький кермеш є феноменом, бо вільхівчане сами дуркають до нас о поміч, приїжджають, радяться. І сами, ківко лем мають сили, стараються зорганізувати своє свято. Тяжко од гуртка більше вимагати, коли там до церкви ходит з п'ят осіб. То як можна інакше назвати їхню працю для кермешу, як не великом? В Лігници більше люди, як п'ят, але там «Маланка» тіж є раз до рока. Заступником голови ОЛ на Західних землях є Адам Вев'юрка. На лігницькі забави, організувани лігницьким гуртком ОЛ, приходит кількасот осіб! На Лемківщині ми іщи ніколи не зобрали на остатковій забаві такой маси люди. Західні гуртки помагали київському Майданови, зорганізували акцію «Святкова картка на фронт», до котрой долучилися гуртки з гір, ОЛ висилат пачки в Україну дітям лемківських біженців з Луганщини. То є барз добра активність, бо не повинни зме ся зберати лем з нагоди забави. Наши члени мають ся інтегрувати на забавах, але ідентифікуватися з Лемківщином і Україном.

Де легше бити лемком-українцьом? На Лемківщині чи на Західних землях? На Західних землях, де отверто можна діяти в дусі українства, де не треба ся бояти о синьо-жовту фану, што ей на Лемківській ватрі в Ждини не раз треба било боронити од сепаратистичних підліткуватих ватажків.

Члени ОЛ зо Західних земель ходят на Ватру до Михалова. Чи можут черпати силу з тамтейшой «Ватри на чужині».

Наши люде мають там близко, і на тоту Ватру випадат їм піти, видіти як є організувана, чи є атракційна, як гуртує наших люди. Знам, же люде порівнюють і, порівнявши зо ждиньском Ватром, гварят, же «Ватра на чужині» станула в місци, там не є інвестицій, не є розвитку.

Чи корисно для ваших членів, же «Ватра на Чужині» ся не розвиват?

То некорисне для нас шитких. Деси 80 процент лемків мешкат на Західних землях і там повинни ся они сходити при церквах, на кермешах, на ватрах. Як Товаришиня буде далі організувати імпрези на низким рівні і буде тримати високи ціни, то лемки на чужині перестанут гуртуватися і чекат їх скоро асиміляція. Товаришиня за мало виходит в «будучність» – як они гварят, сут недалекоглядни, а то нас не тішит. З другой сторони, наши лемки будут приїжджати на Ватру на Лемківщині в рамах духового і фізичного вертання на рідну вітцівську землю. Кед Ватра в Ждини їм найліпша, то я тому рад.

На самій Лемківщині працює товариство Руска бурса. Його активність виходит на спітканя вашій активності чи ні?

Стан меджелемківських стосунків гнеска далекий од доброго. Стосунки медже ОЛ і Стоваришиням чи Руском бурсом сут таки, же їх не є. Дішли-зме до патовой ситуації. Каждая організація має свої позиції, має свою оферту, з котром виходит до люди, і творит свою історію за своїм стилем, статутом і «своїм» дофінансуваням од держави. Каждая має свою якіст і свою публику. Спільних ініціатив не є, хоч в остатнім році замінили-зме ся нашима видавництвами. ОЛ напевно не робит нич проти СЛ чи Руской бурси, але коли витягали-зме до них руку в ім'я співпраці, то лем по ній діставали-зме.

Без виміни знаків взаємной пошани тіж можна одчути, чи чийса робота збільшат наш культурно-інформаційний рейтинг Лемківщини, чи ні.

То можна зілюструвати барз простим прикладом уживаня азбуки. Чим менше праці в кирилицю для діти і молоді вкладає лемківська, українська, православна чи греко-католицька інтелігенція, тим більше падає освіта і сила нашої громади як цілості. Кирилиця мала би бити єднако узнавана без вшитких лемків, а тимчасом ей лем-лемківський варіант ізолює частину лемківського суспільства од решти простору. Думам, же можуть бити ідеологічні різниці, лем не повинні бити перешкодом в комунікуваню. Повинен повстати лемківський парламента, місце мирних спіткань різних лемків, яки маю до себе пошану. Лем здає ся мі, же молоде покоління лемків не піде на таку форму комунікуваня, бо на них за барз тисне старе, зосварене і консервативне старше покоління.

Бесідував Богдан Гук ■ ЛЕМКІВСКА СТОРІНКА ■ №3, 2015-01-18

Джерело: <http://www.nasze-slowo.pl/лемківщина-цїле-а-не-ніє/>

ПОЖЕРТВА ЛЕМКІВСЬКОЇ ФУНДАЦІЇ ТА ОБ'ЄДНАННЯ ЗАКЕРЗОННЯ

Минулого вікенду Торонто приймало пакет із трьох подій в межах заходу Rock, Reforms, and Relief: A Weekend for Ukraine, який збирав кошти на організацію "Захист Патріотів", що надає аптечки та тренінги з першої допомоги українським воякам, та на Програму реабілітації вдів, чії чоловіки загинули під час Революції Гідності та війни на Донбасі.

В межах заходу був проведений круглий стіл у громадському центрі Тараса Шевченка на 482 Horner Ave., концерт Сергія "Фоми" Фоменка та Lemon Bucket Orchestra, а також Ѓала-бенкет у King's Garden Banquet Hall на 15 Canmotor Ave.

У круглому столі і бенкеті взяли участь Віра Савченко, сестра незаконно ув'язненої в Росії Надії Савченко, український сатиричний журналіст Майкл Щур, депутат Верховної Ради України Дмитро Лубінець (Блок Петра Порошенка), депутати Канадського парламенту Тед Опітц та Бернар Тротье, депутат парламенту Онтаріо Іван Бейкер, а також в.о. Генерального консула України в Торонто Людмила Давидович та консул України Святослав Кавецький.

Наприкінці бенкету Лемківська Фундація у Канаді та Асоціація Українців Закерзоння передали чек на \$7,000 організації “Допомога Україні” – кошти були зібрані на новорічних маланках.

ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ ОТЦЯ-ДОКТОРА Б.ПРАХА У ТОРОНТО

Презентація книги
“Духовество
Перемиської Єпархії та
Апостольської
Адміністрації
Лемківщини” отця
доктора Богдана
Праха, ректором УКУ,
що відбулася в неділю,
26-го квітня 2015 року
в Іституті св.
Володимира в Торонто.

Співорганізатори –
Інститут св. Володимира,
Українсько-Канадський
Дослідно-документаційний
Центр, Об'єднання
Українців “Закерзоння” та
Об'єднання Лемків
Канади.

Фото 1 – Присутні

Фото 2 - Роман Колос,
голова Об'єднання Лемків
Канади вітає отця
Богдана Праха

Фото 3 – Проф. Франк Сисин представляє отця Богдана Праха

Фото 4 – Отець Богдан Прах вручає грамоту проф. Юрієві Даревичу за довголітню
працю на користь УКУ

Фото 5 – Отець Богдан Прах отримує дарунок від Марійки Дубик і Мирослава
Іванека від Об'єднання Українців “Закерзоння”

Фотографії – Олег Водовіз з УКУК

ЗУСТРІЧ о.др.Б.ПРАХА З ЧЛЕНАМИ ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ КАНАДИ

Відбулася зустріч членів ОЛК з
отцем-доктором Богданом Прахом,
ректором УКУ в приміщенні Музею
Лемківської Спадщини ім. Юліяна
Тарновича-Бескида у вівторок, 28-
го квітня 2015 року.

Фото 1 – присутні на зустрічі з
отцем Б. Прахом

Фото 2 – зліва на право – інж. Максим Маслей, Божена Іванусів, о. Богдан Прах

Фото 3 – зліва на право – Роман Колос, Маргарета Міхневич, о. Богдан Прах, інж. Максим Маслей, Андрій Ротко, Павло Лопата, Богдан Дуда

МАЙСТЕР-КЛАС ЛЕМКІВСЬКОЇ ПИСАНКИ У ЙОНКЕРС (США) 2015

В суботу, 14 березня, в Йонкерсі, штат Нью-Йорк, 2-й Відділ Організації Оборони Лемківщини (ООЛ) провів свій другий щорічний Майстер-клас Лемківської Писанки в долішньому залі Української католицької церкви Св.Михайла. Цього року більше 25 учасників семінару вправлялись в писанні писанок лемківським стилем під керівництвом членів ООЛ і мешканців Йонкерсу Басі Барни Андрушко і Лесі Козіцької. Вони продемонстрували унікальну лемківську техніку "потягнути

крапельку", для чого чого гулькою-вершком булавки розміщують краплю воску на яйці і швидко відтягують віск набік, створюючи форму хвоста. Численні точки з хвостами потім розташовують у різних орнаментах, характерних для Лемківщини.

"Дитячий стіл" був особливо вражаючим в цьому році, де діти достойно суперничали з батьками, створюючи чудові писанки. Отець Кирил Ангелов вщиро вітав акцію і попросив ООЛ зробити "Майстер-клас Лемківської Писанки" щорічною традицією, на що Голова відділу в Йонкерсі Стефан Капітула радо погодився.

Марко Гованський

ЗУСТРІЧ ЧЛЕНІВ ООЛ З ВІТАЛІЄМ КЛИЧКОМ

28 квітня у Нью-Йорку президент Організації Оборони Лемківщини у США та секретар із зовнішніх питань Марія Дупляк у складі делегації Українського Конгресового Комітету Америки зустрілися із

мером Києва і чемпіоном світу у надважкій вазі Віталієм Кличком, щоб обговорити наболіле українське питання. Під час двогодинної зустрічі, що відбулася опісля блискучої перемоги Володимира Клика над Браяном Дженнінгсом у Madison Square Garden, після короткого привітання Президента УКА Тамари Олексій, присутні розпочали дискусію щодо планів як побороти корупцію, як інтенсифікувати бізнес співпрацю і допомогти родинам біженців. На завершення зустрічі В.Кличко подякував Українсько-Американській спільноті за пропозиції та постійну підтримку.

КУЛЬТУРА

Павло ЛОПАТА талановитий мистець та весняний ювіляр

Численні поціновувачі мистецтва змогли побувати на відкритті виставки художника Павла Лопати, що відбулося 22 березня в банкетному залі "Тризуб" у Торонто. Це вже 30 персональна виставка мистця. Крім нагоди побачити і придбати його нові творчі роботи, гості могли особисто привітати Павла Лопату, який напередодні відзначив 70-літній ювілей.

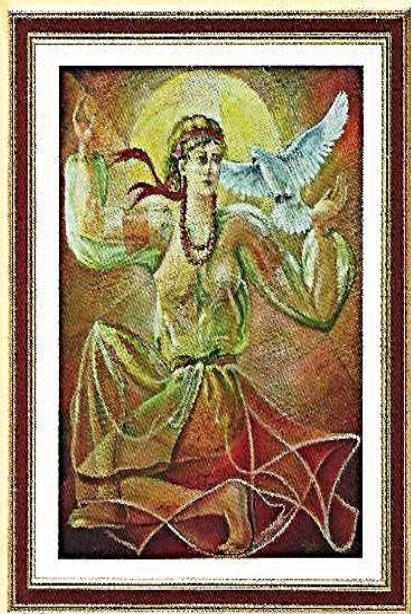
Дарія Дяковська, куратор виставок Українського музею Канади (відділ Онтаріо), у своїй промові сказала: *"Всі 45 творів Павла Лопати, які маємо нагоду побачити сьогодні, черпають з багатої етнографії України. Одягає він свій люд в одяг, створений на вишуканих прикладах селянських майстрів. Його образи часто іконоподібні, очі вражають своїм глибоким смутком чи відважністю. "Казковим лопатизмом" можна назвати, якщо не стиль, то дух виставки".*

"Павло Лопата - майстер не лише пензля, а й слова, - розповідає про нього президент КУМФ Таїса Ружицька. - Він написав понад 350 статей до друкованих видань. Також він є членом дирекції КУМФ і УСОМ."

Як говорить сам мистець, з-поміж виставлених картин особливою для нього є робота "Мир в Україні", яку він писав з неймовірним трепетом у ці складні для українців часи. Пан Павло щиро подякував численним гостям заходу, усім тим, хто допомагав йому в організації виставки, і насамперед, звичайно, своїй дружині Марії.

**Тож вітаємо мистця-ювіляра!
Зичимо здоров'я та невичерпного творчого натхнення!**

Народився Павло Лопата у селі Калинівка на Пряшівщині (сьогодні ця частина Лемківщини належить до Словаччини). Наймолодший із 13 дітей у родині, він з дитинства мріяв стати художником. У 21-річному віці вступив на відділ живопису Братиславського Університету образотворчого мистецтва, звідки після двох років навчання його відрахували за участь в антирадянських демонстраціях. Через переслідування з боку влади та завдяки бажанню стати професійним художником молодий Павло Лопата потрапляє до Канади (1969р.). Закінчивши згодом Онтарійський коледж мистецтва, він усе життя займається улюбленою справою: наполегливо працює, вдосконалює власний художній стиль, тішить поціновувачів своєї творчості новими цікавими роботами.

Мир Україні

Дівчина з маками

Інь і Янь

Гуцульська пісня I

Бандуристка I

Дарія Дяковська

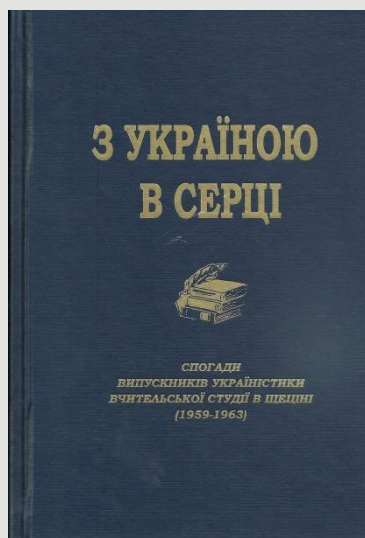

Тріо "Червоні маки"

Павло Лопата

КНИЖКОВА НОВИНКА

Метою публікації книжки спогадів цього покоління українців Закерзоння, що пам'ятає злочинну операцію "Вісла" -- випускників україністики Вчительської Студії в Щеціні (1959-1963) -- є зберегти в пам'яті все, що заслуговує на пам'ять і збагачує духовний світ людини та збагачує цей світ думкою самих випускників про нього. Хто ж були ті юнаки та дівчата, заздалегідь приречені на польонізацію, хто були ті ідеалісти, що всупереч усім

перешкодам, не побоялись іти на україністику? У книжці постає жива й правдива історія післявоєнного покоління українців у Польщі, записана багатьма авторами українською і частинно польською мовами.

З Україною в серці (Ukrainian) Hardcover – 2015 by Mykola Duplak (Author, Compiler, Editor), Graduates of the Ukrainian Studies Program in Szczecin (Contributor), Mykhaylo Szumada (Foreword)

ВІЧНА ПАМ'ЯТЬ ДЛЯ РОМАНА МЕЛЬНИКА

22 квітня 2015 року внаслідок важкої хвороби відійшов у вічність великий Лемко, відомий композитор, аранжувальник, один із засновників Всеукраїнського фестивалю «Червона Рута» Роман Мельник.

Його обробки пісень вражають оригінальністю звучання і дуже високою художньою цінністю, у переважній більшості стали кращими від давніх оригіналів. Талант Романа повернув українській пісенній культурі багато призабутих творів і зробив їх хітами сьогодення, що складають репертуар провідних співаків України.

Споживай з миром, друже...

ПОДІЇ. ІСТОРІЯ. ЖИТТЯ.

Події на квітень:

3 квітня Іван ЖЕЛЕМ (1925-1988)

6 квітня 1945 – різанина у Горайцю (убито 198 українців)

6 квітня 1945 – створено концтабір Явожно (1945-1949)

9 квітня Іван МАЦИНСЬКИЙ (1922-1987)

11 квітня 1945 – різанина у Березках (убито 180 українців)

11 квітня 1945 – різня у Бахові (убито 90 українців)

11 квітня 1945 – різня у Сівчині (убито 26 українців)

12 квітня Орест ЗІЛИНСЬКИЙ (1923-1976)

13 квітня Лев ГЕЦ (1896-1971)

13 квітня 1946 – третя різанина Завадки Морохівської (убито 6 українців)

17 квітня 1945 – різанина у Малковичах (убито 154 українця)

17-18 квітня 1945 – різанина у Пискоровичах (убито близько 700 українців)

17 квітня 1848 – скасовано кріпацтво у Галичині

24 квітня Олександр ДУХНОВИЧ (1803-1865)

26 квітня Іван ВЕРХРАТСЬКИЙ (1846-1919)

28 квітня 1947 – початок операції «Вісла» (28.04.1947-30.10.1947)

29 квітня Модест МЕНЦИНСЬКИЙ (1875-1935)

ОДНА КАРТИНА

(Уривок із праці «Визвольні рухи на Лемківщині»)

I.

Височани враз із присілком Кожушне – це невелике село сяніцького повіту. Числять вони разом понад 600 душ, а належать до парохії в Полонній. Ці села лежать майже при самому залізничному шляху Загір'я – Лупків, до залізничної станції Щавне – Куляшне з Височан усього 4 км., а до станції Мокре 3 км.

Тепер село враз із присілком занедбане та опущене, нема там людини, що зміла би селян освідомити та повести.

А давніше, хоч і не так давно, інакше було. І Височани й Кожушне дали себе пізнати в часі визвольних змагань 1918-1919 р. як дійсні українські громадяни, підпомагали по змозі т. зв. «Команчанську республіку», обстоювали своє.

Про ці події від листопада 1918 до кінця січня 1919 хочу якраз розповісти, а опираюся на тому, що мені розказували учасники цих подій, Іван Сухин та Павло Качала.

II.

З початком листопада 1918 р. комендант станиці української жандармерії в Щавнім, колишній австрійський «штабсфельдфебель» Володимир Курка та капраль Василь Свистун, що їх прислало з Будапешту до краю враз із іншими підстаршинами наше посольство на прохання о.Пантелеймона Шпильки, творця та організатора «Команчанської республіки», скликали для Височан та Кожушного збори, щоби пояснити людям ситуацію.

Треба було конче зорганізувати ці села, щоби вони враз з іншими боронили залізничний шлях Загір'я – Лупків, а саме на відтинку Мокре-Щавне та не допустили противника до стації Команча, де був військовий осередок акції «Команчанської республіки», бо як що війська противника заволоділи цією лінією та стацією Команча, ціла полоса на захід від Команчі, отже ціла майже Лемківщина тратила б зв'язки зі сходом. Томуто часті були наскоки противника на Команчу.

На скликані Куркою та Свистуном збори, зійшлися майже всі мужчини з Височан та Кожушного з війтом Миколою Очищом. Зібраним пояснив Курка, що Австрія вже розпалася, що тепер народ має сам право становити про свою державну приналежність та зясував дотеперішні положення. Всі зібрані заявили за приналежністю до української держави.

Для оборони та вдержання ладу рішили зібрані створити міліцію. До міліції мав належати кожний, хто здібний носити зброю. Командантом міліції настановлено Івана Гайдоша, на становищі війта залишено Миколу Очища. Міліцію озброїли в австрійські та російські кріси, а було їх чимало в селі. Також і муніції призбиралося троха.

На зборах рішено також порозумітися із сусідніми селами, щоби, як прийде небезпека, взаємно собі помагати.

III.

Як сказано, Височани лежать у віддалі від стації Мокре 3 км., а від стації Щавне 4 км. – Через ці стації мусіли переїжджати польські добровольці та військові відділи, якщо хотіли дістатися залізницею до Команчі. Селяни з Височан та Щавного мали поручене не пускати поїздів, що й робили, або обстрілювати поїзди, або при допомозі нищення залізної дороги. Особливо у Щавному приходило часто-густо до перестрілок, бо там була станиця української жандармерії. Нападаючи відділи, відбиті зпід Щавного вертали до Загір'я, а по дорозі старалися переводити по селах, отже й у Височанах реквізиції, особливо тоді, як впали до села нечайно.

Дня 19 грудня 1918 року відбулася атака польських добровольців на Команчу, Щавне й Куляшне. Відбиті відділом селян з Прелук та Команчі ці добровольці вертали до Загір'я, впали під вечір до Височан та окружили церкву, де на вечірні було зібране все населення. Заносилося на те, що розпочнеться стрілянина поміж польськими добровольцями, а височанською міліцією та завдяки енергійній поставі пароха о.Коленського справа збулася мирно й напасники спокійно вицофалися зі села.

Дня 22 січня 1919 р. польські війська зробили наступ з трьох сторін на Команчу, Прелуки та Вислік. Той відділ, що через Щавне та Куляшне прямував на Прелуки, а проводив ним Анджей Кухарські, впав до села та почав обстрілювати височанську міліцію. В часі перестрілки був ранений із міліції Дмитро Шеремета, а чудом спасся від смерти другий член міліції, Павло Качала. Сама міліція, не маючи допомоги із сусідних сіл, пішла в ристіч, у селі зачалися ревізії, арешти.

Під загрозою арештувань втікло зі села та перебувало на еміграції багато людей, між іншими Дмитро Кроляк, Іван Гайдаш, Микола Сахар Данилів, Микола Сахар Лучків, Очищ Дмитро, себто найдіяльніший громадянин. На другий день польська військова влада арештувала та забрала на Домбе Миколу Сахара, Андрія Грицка, Михайла Грицка, Лучку Качалу, Івана Левицького, Гриця Овада, Михайла Качмара та Д.Лукача.

Інші, діяльніші громадяни, як Іван Шеремета, Васько Грицик, Андрій Грицик та Дмитро Кроляк мусіли спершу скриватися, а показалися явно в селі, як настали спокійніші часи.

Автор Франц Коковський

Джерело: Літопис Червоної Калини, 1934. №5. – с.2-3 <http://avr.org.ua/index.php/viewDoc/11645/>

КАРПАТСЬКИЙ РЕЙД ЗАГОНУ УПА “ЛЕМКІВЩИНА”

У верхів'ях Сяну у вересні 1944 р. опинилося кількатисячне угруповання українських повстанців із воєнних округ “Сян” (Перемищина) та “Маківка” (Дрогобиччина). З півночі терен їх перебування обмежено німецько-радянським фронтом по лінії Сянок–Турка–Сколе, з півдня – давнім польським кордоном, на якому угорці облаштували оборонну лінію Арпада.

За наказом командування УПА-Захід-Карпати всі відділи у цій місцевості підпорядковано Василеві-Мартиніві Мізерному-“Ренові”, командирові

куреня “Лемківщина-Захід”. Так виник загін (в УПА це одиниця, аналогічна полкові) “Лемківщина”.

Прогнозований наступ Червоної армії, т. зв. Карпатсько-Ужгородська операція, розпочався 9 вересня в околиці Сянока, відтак охопив всю лінію фронту аж до Буковини. Вже до кінця місяця він пролягав приблизно по колишньому польсько-чехословацькому кордону.

Унікаючи сутичок із фронтовими частинами, відділи УПА, які перебували в околицях Балигорода, відійшли на південний схід, до місця постою куреня “Лемківщина-Захід” – полонину Букове Бердо між селами Бережки, Волосате, Мучне і Устрики Вижні (межа Ліського, Турківського і Нижньоустріцького повітів ОУН).

Радянські війська на цій ділянці фронту перейшли в наступ 18 вересня, а вже 23 числа підійшли впритул до Сяну. Наступного дня вони форсували ріку, захопивши Ветлинську полонину на захід від Букового Берда, а наступного дня – Ветлину та Береги Горішні, вийшовши до головного карпатського хребта, по якому йшов

кордон. З півночі в результаті запеклих боїв з німцями 24 вересня Червона армія захопила Лютовиська та Лімну і продовжувала наступ. В таких умовах “Рен” вирушив ще таки 24 вересня зі своїм загonom на південний схід. Повстанці залишили Букове Бердо вчасно, оскільки вже 26 числа Червона армія взяла Устрики Горішні і Дзвиняч, а наступного дня гірськими стежками вийшла і тут до головного карпатського хребта, зайнявши, таким чином, і Букове Бердо.

“Рен”, залишивши Букове Бердо, вирушив у відомий т. зв. Карпатський рейд, рухаючись за маршрутом Тарнава–Соколики–Турочки–Ботелка–Яблунів–Завадка–Мита–Козьова–Головецько. В Тарнаві до нього приєдналися решта підлеглих сотень, різні боївки та теренові працівники. На нараді із командирами “Рен” представив план рейду, визначив маршрути, спосіб зв'язку, порядок чергування.

Загін “Лемківщина” нараховував 1811 вояків у 10 сотнях: Данила Свістеля–“Веселого”, Григорія Бруха–“Бульби”, Володимира Щигельського–“Бурлаки”, Дмитра Дідовського–“Іскри”–“Мазепи”, Миколи Дутки–“Осипа”, Миколи Савченка–“Байди” (“Східняки”), Михайла Фридера–“Нечая” (“Сурма”), Михайла Дуди–“Громенка”, вістуна “Зенка” (дві чоти “Дружинники 2”) і “Горбового” (ймовірно, Михайло Склярєвський), а також кінно-розвідчій чоті, чоті артилерії “Тараса”, військово-польовій жандармерії (ВПЖ) Володимира Качора–“Пугача” (15 стрільців). Разом з ними також йшла сотня “Кармелюка” (ймовірно, Степан Гнатів), чота організаційних працівників та бойовиків Самбірщини під командуванням Осипа Урбана–“Рена” (т. зв. “Малий Рен”), керівники Сяніцької округи Микола Радейко–“Хмель” (окружний провідник), “Луговий” (референт СБ) та Василь Цебеняк–“Богдан” (військовий референт) з охороною та інші працівники мережі ОУН. За твердженням С. Голяша, жінки були зведені в окрему чоту. Натомість інші джерела вказують, що жінки були розкидані по сотнях в якості розвідниць та санітарок. Загалом в рейд вирушило близько 2000 осіб. Це робить загін “Лемківщина”, ймовірно, найбільшою військовою частиною, яка діяла в УПА–Захід.

В селі Висоцько Нижнє загін захопив німецький склад зброї, де здобуто 16 кулеметів Дегтярова, 14 ППШ, 150 гвинтівок, 2 важкі міномети, 20 ящиків патронів, 20 ящиків мінометних мін. В Миті під загрозою вжиття зброї та з покликанням на угоду про ненапад, загін пройшов розташування угорської частини, під час чого стрільці пограбували її обоз. Після скарги мадярських офіцерів “Рен” зробив збірку всіх сотень і перевірку на наявність пропавших речей (чоботи, однострої, плащ-палатки), але нічого виявлено не було, оскільки стрільці були попереджені і заховали їх по хатах.

Кінно-розвідча чота 28 вересня у Головецьку була обстріляна кулеметно-мінометним вогнем наступаючих радянських підрозділів, в результаті частина її вояків під час відступу загинули або пропали безвісти.

З-під Головецька загін повернув на Оряву і Тухольку, маючи в дорозі перестрілки стеж з більшовиками також біля сіл Плав'є та Кальна. Мадярські сапери підривали мости, але під загрозою сили “Рен” змусив їх зробити це після проходження своїх відділів.

Оцінивши ситуацію, “Рен” вирішив зменшити табір і в Рикові та Тухольці наказав заховати гармати та ліквідувати тачанки, а “Максими”, міномети та найбільш необхідний інвентар везти кіньми. Ще раніше, щоб не нести важких котлів, він наказав кожному роєві мати відро та окремо варити. Але це мало і негативи, бо при такій чисельності було дуже багато ватр, що розконспіровувало відділ.

Вранці 29 вересня, уникаючи зіткнення з наступаючими радянськими військами, “Рен” вирушив через Хітар до Лавочного. При переході цього села того ж дня повстанці потрапили під гарматно-мінометний обстріл мадярських частин, які тримали захисну лінію на головному карпатському хребті. Обстрілом було розбито дві тачанки з продуктами, одягом та боєприпасами. До мадярів вислано парламентарів (Михайло Ґуштак-“Євген” – заступник “Рена”, і “Тарас”), які, покликаючись на угоду між Головним командуванням УПА і представниками угорської армії, залагодили інцидент. Офіцери, які знали про цю угоду, вибачились перед повстанцями, заявивши, що прийняли їх за більшовиків.

Ввечері того ж дня загін дійшов до Волосянки і після кількогодинного відпочинку вирушив вночі верхами до Верхньої Рожанки, а відтак пополудні 30 вересня зупинився в лісовому масиві на схід від села на горі Чиряк. Тут без боїв повстанські відділи переcheкали перехід фронту і опинилися в тилу Червоної армії.

За наказом зверхників “Рен” 1 жовтня на г. Чиряк реорганізував загін і розділив його на два курені. До одного, під командуванням “Євгена” і його заступника “Осипа”, увійшли сотні “Громенка”, “Ворона”-“Бурлая”, Михайла Ковальського-“Крісового” (змінив “Бульбу”) та “Осипа”. Курінь “Євгена” отримав наказ повертатися на захід, на терени ВО 6 “Сян”, трасою Сколе-Устрики Долішні. З ними пішли деякі добровольці, які хотіли повернутися в Перемиську область (“Пугач”), а також працівники підпілля ОУН, які були звідти (“Хмель”, “Богдан” та ін.). На Самбірщину з ними вирушила сотня “Кармелюка” і чота організаційних працівників та бойовиків під командуванням “Малого Рена”. Другий курінь залишився під командуванням “Рена” у складі сотень “Байди”, “Бурлаки”, “Веселого”, “Нечая” і двох чот сотні “Дружинники 2” й пішов далі на схід в напрямі Чорного Лісу. З ними вирушив у рідні сторони в Золочівщину-Бережанщину і “Бульба” з чотою добровольців-земляків. Після розподілу курінь “Євгена” нараховував 1080 вояків, курінь “Рена” – близько 1000.

Вирушивши на північ 2 жовтня, “Євген” повів свій відділ на гору Магуру, звідки через Брязу (Козаківку) і Сукіль діствся до Труханова. 7 жовтня він здійснив наскок райцентр Сколе з метою звільнити в'язнів, ліквідувати НКВД та захопити продовольчі склади. Акція була невдалою. Теренова мережа не зробила належної розвідки, а агентура в курені або в місцевому підпіллі повідомила про наміри наскоку, а тому більшовики перевели тюрму і НКВД, а самі приготувалися до оборони.

Зі Сколе курінь вирушив на захід. На горі Парашці повстанці потрапили під сильний обстріл і мінні поля. Сотні “Громенка”, “Крісового” та “Осипа” вийшли більш-менш цілими, хоча і зазнали втрат. Курінь частково розпорошився. Відбився і “Євген”, а тому командування перебрав “Осип”. З Парашки він із своїм

відділом та сотнею “Крісового” звернув до Тисовця, де зупинився ввечері 8 жовтня. Там повстанці, які не їли два дні, дещо відживилися та відпочили.

Вранці 10 жовтня курінь вирушив з Тисовця за маршрутом Багновате–Радич–Ясінка–Стецева–Ясінка Масьова–Свидник–Смільна–Жданна–Недільна–Лужок Горішній–Тисовиця–Лаврів–Нанчівка–Росохи–Рудава–Смільниця–Лопушанка. В дорозі від куреня від’єдналася частина підрозділів і вояків, які залишилися на Самбірщині.

“Євген” долучився до куреня з групою вояків 13 жовтня в Ясінці Масьовій. На нараді командного складу командування доручено “Осипові”, хоча формально курінним залишався “Євген”.

В Лопушанці, куди відділи прибули 19 жовтня, у сутичці з прикордонниками загинув “Осип”. Рештки куреня впродовж кількох днів частинами перейшли радянсько-польський кордон і в лісі Турниця зв’язалися із командуванням ВО “Сян”. Загалом у Перемищину прибули понад 200 вояків (110 осіб у сотні “Осипа”, до якої приєдналися решти сотні “Крісового”, і 110 – у сотні “Громенка”). За підсумками рейду “Громенко” та “Осип” були відзначені Срібним Хрестом бойової заслуги II кл. (наказ ГВШ УПА ч. 1/45 від 25.04.1945 р.)

Курінь на чолі з “Реном” після відходу “Євгена” вирушив на північний схід через г. Красну, північніше ріки Мізуньки, відтак повернув на південний схід і, залишаючи справа села Солотвину і Людвиківку (тепер Мислівка Долинського р-ну), вийшов на хребет Аршиця. Звідси 8 жовтня дістався с. Ілемня Рожнятівського р-ну, а наступного дня розтаборився біля сусіднього села Суходіл. В цей час дві чоти з сотні “Дружинники 2” відійшли в Чорний Ліс. Далі на схід пішла і чота “Бульби”.

Рейд був важкий, з подоланням висот по маршруту до 1347 м над рівнем моря, а малолюдний терен не міг забезпечити харчі (залізну порцію з’їли на третій день). Стрільці були фізично вичерпані, мали знищені взуття й одяг. В курені було 6 поранених на мінних полях, 45 нездатних продовжувати рейд, з’явилася червінка.

На Рожнятинщині відділи затримали більше двох тижнів. Тут повстанці відживилися, запаслись харчами, поремонтували одяг та взуття, привели до порядку зброю. “Рен” вислав зв’язкових в Чорний Ліс до командира УПА-Захід-Карпати Олекси Луцького-“Андрієнка”-“Богуна” в справі дальших дій, а сам в порозумінні і співпраці з місцевими відділами УПА і мережею ОУН здійснив наскок на райцентр Перегінсько. Акція не досягла своїх завдань (захоплення складів та знищення ворожої залоги) через погану розвідку і невдалі дії місцевої сотні “Журавлі”.

Невдовзі кур’єри принесли “Ренові” відповідь від “Андрієнка”, де той наказував повернутися на Перемищину. Курінь доповнив харчові припаси, після чого вирушив на захід двома частинами, для кращої рухливості. Відділи “Байди” і “Бурлаки”, з якими перебував “Рен”, вийшли 29 жовтня за маршрутом Ілемня–Лоп’янка–Струтин Нижній–Надіїв–Белеїв–Чолгани (Міжріччя)–Лисовичі–Нинів–Танява–Розгірче–Орів–Урич–Новий Кропивник–Жданна і 13 листопада прибув на

збірний пункт на г. Коханий Діл в 3 км на схід від Недільної Старосамбірського р-ну, де зупинилася на кілька днів.

Сотні “Веселого” і “Нечая” вирушили з околиць Перегінська 30 жовтня за маршрутом Луги-Нягрин (Підліски)-Шандровець-Мізунь Новий-Кальна-Слобода Болахівська-Лужки-Бряза-Труханів-Побук-Тишівниця-Межиброди-Орів-Урич-Новий Кропивник. В дорозі сталося кілька сутичок з ворогом. В Новому Кропивнику відділи розійшлися. Сотня “Веселого” пішла маршрутом Свидник-Тур’є-Топільниця-Лопушанка-Хомина-Гвоздець-Ріп’янка-Грозьова-Мшанець-Бистре-Середнє і 3 грудня перейшла кордон на річці Сян. Сотня “Нечая” з Нового Кропивника вирушила на Опаку, відтак повернула на Старий Кропивник, де в сутичці з більшовиками втратила 6 вояків, і через Залокоть вийшла на збірний пункт на г. Коханий Діл 16 листопада, де приєдналася до “Рена”.

При заготівлі взуття в Недільній того ж дня сотня “Байди” мала сутичку з НКВД, а тому відділ повернув на північ під с. Сторонна Дрогобицького р-ну, де 17 листопада сотні “Байди” і “Бурлаки” звели з більшовиками шестигодинний оборонний бій. Повстанці втратили 19 вбитими, більшовики – 8 вбитими і 1 пропав безвісти.

Наступного дня відділи зібралися в Недільній і вирушили далі на захід за маршрутом Лопушанка Хомина-Гвоздець-Грозьова-Мшанець-Бистре-Кривка-Журавин. 21-24 листопада сотні “Байди” і “Бурлаки” чотами стояли в околицях Грозьової і Мшанця, а 25 листопада в лісі біля Кривки мали сутичку із взводом прикордонників. Обидві сотні разом із “Реном” перетнули кордон ввечері 27 листопада і за кілька годин прибули до села Ступосяни неподалік Букового Бердо. Ще за кілька днів, 3 грудня, до сусіднього села Руського прибула сотня “Веселого”. Відділ “Сурма” залишився на території УРСР (в Ступосяни прибула 9.01.1944 р.). Так завершився карпатський рейд довжиною понад 400 км та тривалістю 65 днів.

При поверненні кожна сотня мала по три чоти чисельністю 35-40 вояків, сотенний почот (8-10 осіб) і жандармерію (4-5 осіб), маючи на озброєнні 9 ручних кулеметів, 5-6 автоматів та гвинтівки (крім того, у сотні “Бурлаки” був німецький ручний міномет, у “Сурмі” – станковий кулемет). На початок грудня курінь “Рена” нараховував до 400 осіб (без сотні “Сурма”) із 30 ручними кулеметами, 25 автоматами і браком патронів (до 40 на стрільця).

Докладніше про відділ “Рена” можна прочитати у статті “Перемиська воєнна округа УПА «Сян» (1944 р.)” (збірник “Український визвольний рух”, № 17, Львів, 2012 р.).

Кому відома інформація про описані події, відділи і командирів, просимо писати на електронну адресу mrz@ukr.net або на адресу редакції.

Автор: Володимир Мороз

<http://ukrnationalism.com/history/793-karpatskyi-reid-zahonu-upa-lemkivshchyna/793-karpatskyi-reid-zahonu-upa-lemkivshchyna.html>

ОГОЛОШЕННЯ ТА АНОНСИ

У СОКІЛЬНИКАХ ПОСТАНЕ ПАМ'ЯТНИК ДЕПОРТОВАНИМ

У селі Сокільники, що неподалік Львова, буде встановлено пам'ятник депортованим переселенцям із Закерзоння. Місце вибрано не випадково. Саме тут, ближче до українсько-польського кордону, свого часу осіло чимало вихідців з Лемківщини та Перемищини з надією повернутися на рідну землю. Сьогодні переселенці та їхні нащадки становлять значну частину населення Сокільник.

З ініціативою про увіковічення пам'яті жертв депортацій виступило товариство «Лемківщина» разом з іншими суспільно-культурними товариствами, яку підтримала місце влада – Пустомитівська державна районна адміністрація, Пустомитівська районна рада та Сокільницька сільська рада.

Офіційне відкриття пам'ятника заплановано на 28 червня 2015 року.

**Заграйте мі гусьлі
Заграйте мі басы!**

**Запрашає
на забаву
30 V 2015**

**Restauracja
„Legnicka”
ul. Mickiewicza 10**

**До танця і
не лем
заграє**

ДЕМАЙ

**Резервація:
Адам 609 651 536
Ксеня 663 772 888
Маргарета
694 467 196
Організатор:**

Об'єднання Лемків Канади
Canadian Lemkos Association Inc.

XXX-та ЛЕМКІВСЬКА ВАТРА

1-3 серпня 2015

XXX
LEMKO VATRA

1-3 AUGUST 2015

Lemko Resort
Durham, Ontario

Watch for details at www.lemko-olk.com & on Facebook

З
Б
Е
Р
Е
Ж
І
Т
Ь

Д
А
Т
У

S
A
V
E

T
H
E

D
A
T
E